

วารสารศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

ISSN 0857-1791

ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2556

บทความวิชาการ

- ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาโดย “เขตพื้นที่การศึกษา”
ในฐานะหน่วยรับการกระจายอำนาจตามกฎหมาย
วนิดา แสงสารพันธ์ 1
- การเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปด้านศิลปวัฒนธรรมในสถาบันอุดมศึกษาหลังสมัยใหม่
ปัญญา เทพสิงห์ 22

บทความวิจัย

- ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง
ที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา
ธัญรัช วิภัติภูมิประเทศ 43
- การพัฒนาทักษะการฟังเพื่อจับใจความจากการบรรยายในชั้นเรียนด้วยวิธีการจดบันทึก
ของนักศึกษาโปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม กรณีศึกษา รายวิชากฎหมายเกี่ยวกับการบริหารราชการไทย
นิภาพรรณ เจนสันติกุล 58
- การพัฒนาบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์
ด้วยปัญญา เรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ ด้วยโปรแกรม Pro/Engineer
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกาบังพิทยาคม จังหวัดยะลา
บานเย็น อินทองแก้ว วิชัย นภาพงศ์ และชวลิต เกิดทิพย์ 70
- ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามการรับรู้
ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
ชานูชี ยีปง และชวลิต เกิดทิพย์ 83
- ปัจจัยการเลือกเข้าศึกษาต่อคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี
ลิด้า ลิมาน ปัทมา ปาเนาะ อัสมา เจะเว และอาฟีฟี ลาเต๊ะ 104

บทความปริทัศน์

- 65 ปี ครองราชย์: พระมหากษัตริย์คุณต่อการจัดตั้งโรงเรียนของไทย
สกุณา บุญนรากร นิตยา ภัสสรศิริ ชูชาติ พวงสมจิตร และนพดล เจนนอักษร 119

บทวิจารณ์หนังสือ

- วิจัยไม่ใช่เรื่องยาก
ประสพชัย พสุนนท์ 139

๔๕ ปีศึกษาศาสตร์ สร้างครูผู้สร้างชาติ ตามรอยพระบาทพระราชบิดา

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2556

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา
การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่มีต่อความตระหนักใน
ความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

Effects of Civic Education's Problem-Based Learning
Activities on Citizenship Awareness of University Students

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ

ปร.ด. (ประชากรศึกษา)

อาจารย์ประจำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Thuntuch Viphatphumiprathes

Ph.D. (Population Education), Lecturer

Department of General Education

Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย โดยออกแบบงานวิจัยในลักษณะการทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มเดียว (One-Group Pretest-Posttest Design) ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตจำนวน 57 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ในภาคเรียนที่ 1/2555 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และแบบวัดความตระหนักในความเป็นพลเมือง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ paired t-test ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย และด้านความรับผิดชอบต่อสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ข้อเสนอแนะ คือ ผู้สอนควรมีบทบาทเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ในการจัด

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง ทัศนคติ วิถีภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

กิจกรรมของวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ทั้งนี้เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้และตระหนักในความ
เป็นพลเมืองด้วยตนเอง

คำสำคัญ: การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ความเป็นพลเมือง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

Abstract

The main purpose of this research was to compare the levels of citizenship awareness of university students before and after learning Civic Education through problem-based learning activities, both inside and outside the university. The one-group pretest-posttest design was used in this study by collecting the data from the 57 Dhurakij Pundit University students who registered in Civic Education in the first semester of the academic year 2012. The research instruments were problem-based learning activities and questionnaires about citizenship awareness. The data then was analyzed by using percentage, arithmetic mean, standard deviation, and paired t-test. The results showed that after learning through the problem-based learning activities, their overall citizenship awareness level and each aspect of level in terms of self-reliance/self responsibility, respect the rights of others, respect the diversity and difference of people, respect the principle of equality, respect the rules/laws, and responsibility to the society, were statistically significant higher than before learning (p -value < 0.001). Recommendation: the instructor should have a role as a facilitator in civic education activities in order to encourage students to learn and be aware of citizenship by themselves.

Keywords: Civic Education, Citizenship, Problem-Based Learning

บทนำ

การปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้นั้น ประชาชนจะต้องเป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ มีสมาชิกของสังคม

ที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ
เคารพผู้อื่น เคารพความแตกต่างและเคารพ
กติกา (คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านพัฒนา
การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี,
2554: 8-9) สำหรับกระบวนการสร้างความ

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัษฎ รัษฎภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

เป็นพลเมือง ที่ผ่านมานั้นพบว่าในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและเยอรมนี ได้จัดให้มี “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)” เพื่อเปลี่ยนประชาชนให้เป็นพลเมือง ซึ่งประสบความสำเร็จจนเป็นตัวอย่างให้แก่ประเทศต่างๆ (ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555: 59)

สำหรับประเทศไทยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้โรงเรียนสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในปี พ.ศ.2503 ซึ่งใช้มาจนถึงปี พ.ศ. 2521 จึงได้มีการยุบวิชาดังกล่าวให้ไปอยู่กับกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในหลักสูตรระดับประถมศึกษาและยุบให้ไปอยู่กับกลุ่มสังคมศึกษาสำหรับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา วิชาหน้าที่พลเมืองจึงถูกลดความสำคัญจากการเป็นวิชาเฉพาะกลายเป็นสาระการเรียนรู้เพียงหนึ่งสาระ(ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555: 51) นอกจากนี้เนื้อหาของวิชาหน้าที่พลเมืองที่ผ่านมานั้นมีความยากหรือมีความเป็นวิชาการมาก จึงทำให้วิชานี้เป็นวิชาที่น่าเบื่อและทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติไม่สามารถสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็น “พลเมือง” ให้กับประเทศไทยได้ (คณะ อนุกรรมการ กนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554: 10)

ในปีพ.ศ.2553 คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (กนป.) ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ กนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น

เป็นพลเมืองดีให้ทำหน้าที่เสนอนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง ผลักดัน ขับเคลื่อนและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายและยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ

จากการศึกษา “ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561” (คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554; ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) พบว่าในยุทธศาสตร์ข้อที่1 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษานั้นมีมาตรการสำคัญ คือ สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรส่งเสริมหรือกำหนดให้มี “วิชาพลเมือง” ในหลักสูตร “วิชาศึกษาทั่วไป” (General Education) ซึ่งนิสิตนักศึกษาทุกคนต้องเรียน โดยอาจเป็นวิชาเฉพาะขึ้นมาใหม่หรือปรับวิชาที่มีอยู่แล้วให้เป็นวิชาพลเมือง เพื่อสร้างนิสิตนักศึกษาให้เป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมายและด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ทั้งนี้ ในยุทธศาสตร์ (คณะอนุกรรมการ กนป.ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554: 21-22) ได้ระบุ

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง ทัศนคติ วิถีปฏิบัติประเทศไทย
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ไว้ว่าจะต้องอาศัยการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติเพื่อการเป็นพลเมืองในมหาวิทยาลัย และควรปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนจากเดิมมาเป็นการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) โดยให้นักศึกษาลงชุมชนรอบๆมหาวิทยาลัยและให้ประมวลความรู้ตามสาขาวิชาที่ได้เรียนมานำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีแก้ไขและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็น “พลเมือง” โดยการลงมือปฏิบัติหรือกล่าวได้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้นควรเน้นที่ “ความคิด” หรือ “การคิด” มากกว่า “ความรู้” ดังนั้นวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมจึงควรเน้นที่ “กิจกรรม” เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

ในส่วนของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ได้ปรับปรุงหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป พ.ศ.2555 โดยได้เพิ่มวิชาใหม่ คือ “GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง” จำนวน 3 หน่วยกิต (2-2-6) ในโครงสร้างของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วางแผนการสอนให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของคณะอนุกรรมการกนป.เพื่อเสริมสร้างคุณสมบัติความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยให้แก่นักศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบ

ตนเอง ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ด้านการเคารพความแตกต่าง ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ด้านการเคารพกติกา/กฎหมายและด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานใน 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัยและกิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาที่ความตระหนัก (Awareness) ในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา เนื่องจากความตระหนักคือ ความรู้สึกหรือความสำนึกที่บุคคลจะมีขึ้นได้จากการได้รับประสบการณ์หรือสิ่งเร้าและที่สำคัญ ความตระหนักจะนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลในที่สุด (Good, 1973 อ้างถึงในเอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล, 2554; Smith, et al., 2003) โดยผู้วิจัยจะเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งผู้วิจัยมีฐานคิดที่ว่า การจะทำให้ นักศึกษามีความตระหนักในความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยทั้ง 6 ด้านได้นั้น จำเป็นต้องใช้การสอนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะมีส่วนช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และ

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัษฎัช วิกิตภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ตระหนักในความเป็นพลเมืองด้วยตนเองใน
ที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบระดับความ
ตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา
ที่เรียนวิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง ก่อน
และหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้
ปัญหาเป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่เรียนวิชาการศึกษาเพื่อ
สร้างพลเมืองมีระดับความตระหนักในความเป็น
พลเมืองหลังเรียนด้วยกิจกรรมการ
เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน

นิยามศัพท์

1. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐาน หมายถึง กิจกรรมที่ผู้สอนวิชา
การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองได้จัดขึ้นเพื่อให้
นักศึกษาได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจและระบุ
ปัญหาที่พบ แล้วนำเสนอสาเหตุของปัญหา
รวมถึงแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อให้
นักศึกษาได้เรียนรู้ความเป็นพลเมืองผ่านการ
ลงมือปฏิบัติ โดยในกิจกรรมจะมีการสอด
แทรกเนื้อหาความเป็นพลเมือง 6 ด้าน คือ
การพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง การ
เคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง
การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพ
กติกา/กฎหมาย และความรับผิดชอบต่อ
สังคม สำหรับกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย
2 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมการสำรวจ

ปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัยและกิจกรรม
การสำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย

2. ความตระหนักในความเป็น
พลเมือง หมายถึง ความรู้สึกหรือความสำนึก
เรื่องความเป็นพลเมืองของนักศึกษา จำแนก
เป็น 6 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบ
ตนเอง คือมีความเป็นอิสระในชีวิต
สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพล
อำนาจหรือระบบอุปถัมภ์ของผู้อื่นและมี
ความรับผิดชอบต่อตนเอง

2.2 ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น คือ
การไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้อื่น การคำนึงถึง
ความเดือดร้อนของผู้อื่นที่จะเกิดจากการ
กระทำของตน

2.3 ด้านการเคารพความแตกต่าง
คือ การยอมรับความแตกต่างหลากหลาย
ของผู้อื่นในสังคม การเคารพผู้อื่นที่แตกต่าง
จากตนเองทั้งในด้านวิถีชีวิต ความเชื่อและ
ความคิด การไม่ใช้ความรุนแรงต่อผู้ที่มีความ
คิดเห็นแตกต่างไปจากตน

2.4 ด้านการเคารพหลักความเสมอ
ภาค คือ การมองคนในสังคมมีความเท่า
เทียมกัน การมองว่าทุกคนในสังคมล้วนเป็น
เจ้าของประเทศ

2.5 ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย
คือ การไม่ใช้กำลังแก้ปัญหา เคารพกติกา/
กฎหมาย และยอมรับผลของการละเมิด
กติกา/กฎหมาย

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัษฎัช วิกิตภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

2.6 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
คือ ความตระหนักว่าตนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโดยไม่ก่อปัญหาและการลงมือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง:
ประชากร คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในภาคเรียนที่ 1/2555 จำนวน 5 กลุ่มเรียน สำหรับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในภาคเรียนดังกล่าว จำนวน 1 กลุ่มเรียนซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอน โดยเป็นนักศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ จำนวน 57 คน

2. ด้านเนื้อหา: เน้นศึกษาความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ การพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกา/กฎหมายและความรับผิดชอบต่อสังคม

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและทดสอบหลัง (One-Group Pretest- Posttest Design) ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดแนวทาง (ผ่องพรรณ ตรียมงคล กุลและสุภาพ ฉัตรภรณ์, 2549: 55-56;

Johnson & Christensen, 2012: 297-299) คือ การ ศึกษาเพียงกลุ่มเดียวและมีการจัดกระทำ (Treatment) มีการวัดซ้ำ โดยการทดสอบก่อน (Pretest) และการทดสอบหลัง (Posttest) และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง Pretest และ Posttest โดยใช้ paired t-test

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ และคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ในภาคการศึกษาที่ 1/2555 ซึ่งมีจำนวน 5 กลุ่ม รวมมีนักศึกษาทั้งสิ้น 320 คน

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในงานนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองในกลุ่มเรียนที่ 001 ที่ผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบสอน ซึ่งในกลุ่มเรียนนี้เป็นนักศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ รวมทั้งสิ้น 57 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดความตระหนักในความเป็นพลเมืองและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อสร้างความตระหนักใน

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัษฎัช วิทยุภูมิภาค
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ความเป็นพลเมืองของนักศึกษาสำหรับ
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

1. แบบวัด: ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแบบสอบถาม
ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของ
นักศึกษาทั้ง 6 ด้านๆ ละ 6 ข้อ รวมเป็น 36
ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า
(Rating Scale) จำนวน 5 ระดับโดยให้
ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรง
ของเนื้อหา (IOC) โดยรวมแล้วข้อคำถาม
ส่วนใหญ่มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่ง
ผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาของข้อคำถาม
ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และได้นำ
แบบวัดไปทดสอบความเชื่อมั่น พบว่ามีค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
(Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ระดับ
0.90

2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐาน: ผู้วิจัยศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
พ.ศ.2553-2561 ของคณะกรรมการ
กนป.ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น
พลเมืองดี (2554)และคู่มือการจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็น
พลเมืองในระดับอุดมศึกษาของปริญญา
เทวนิยมตรกูล (2555) เพื่อจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อสร้างความเป็น
พลเมืองให้แก่ นักศึกษา โดยได้ให้
ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบและแก้ไข
รายละเอียดของการจัดกิจกรรมก่อนที่จะ

นำไปใช้ ทั้งนี้กิจกรรมที่นำมาใช้ประกอบ
ด้วยกิจกรรมการสำรวจปัญหาชุมชนภายใน
มหาวิทยาลัยและกิจกรรมการสำรวจปัญหา
ชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย โดยกิจกรรม
ดังกล่าวได้สอดแทรกเนื้อหาการสร้างความเป็น
พลเมือง 6 ด้านให้แก่ นักศึกษา ดังนี้

2.1 ด้านความรับผิดชอบตนเอง
และการพึ่งตนเอง: ผู้วิจัยให้นักศึกษาร่วมกัน
พิจารณาว่า ประเด็นปัญหาต่างๆที่พบ
จากการไปสำรวจพื้นที่ทั้งในและนอก
มหาวิทยาลัยนั้น นักศึกษาคิดว่าเกิดจาก
สาเหตุใดและจะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร หาก
เรียกร้องให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แล้วยังไม่สามารถแก้ไขได้ นักศึกษาจะ
แก้ปัญหาด้วยวิธีการพึ่งตนเองอย่างไร

2.2 ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น: ผู้วิจัย
ให้นักศึกษาร่วมกันตรวจสอบว่าการทำ
กิจกรรมกลุ่มในแต่ละครั้งนั้น มีเพื่อนสมาชิก
ในกลุ่มคนใดที่ละเมิดสิทธิหรือละเมิดกติกาที่
ตกลงกันไว้ในข้อใด อย่างไรรวมถึงให้
นักศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่พบ
จากการสำรวจพื้นที่ทั้งในและนอก
มหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยสรุปให้เห็นว่าเรา
เป็นสาเหตุของปัญหาการละเมิดสิทธิผู้อื่นใน
สังคม ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงต้องเริ่มที่ตัวเรา
เอง

2.3 ด้านการเคารพความแตกต่าง:
ผู้วิจัยให้นักศึกษาร่วมกันหาประเด็นความ
คิดเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างเพื่อนสมาชิกใน
กลุ่มที่เกิดจากการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันใน

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัษฎัช วิกิตภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

แต่ละครั้งและให้นักศึกษาแสดงความรู้สึก
เมื่อตนเองต้องรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน
สมาชิกที่แตกต่างไปจากความคิดของตนเอง
โดยผู้วิจัยสรุปให้นักศึกษาเห็นว่าความ
คิดเห็นของแต่ละคนนั้นไม่มีใครผิดหรือถูก
แต่นักศึกษาจะต้องเคารพความคิดเห็นของ
เพื่อนสมาชิกในกลุ่มที่มีความคิดเห็น
แตกต่างจากตนเอง

2.4 ด้านการเคารพความเสมอภาค:
ผู้วิจัยให้นักศึกษาเขียนอาชีพต่างๆที่
นักศึกษาพบและสัมภาษณ์จากการทำ
กิจกรรมทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยและให้
เขียนลำดับความสูง-ต่ำของอาชีพเหล่านั้น
หลังจากนั้นจึงอธิบายให้นักศึกษาเห็นว่า
ประชาชนอาชีพต่างๆเหล่านี้ต่างก็มีสิทธิใน
ระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นฐานะทาง
เศรษฐกิจหรือการศึกษาของอาชีพต่างๆ จึง
เป็นเพียงความแตกต่างทางอาชีพหรือหน้าที่
การงานเท่านั้น แต่ควรมองทุกอาชีพมีความ
เสมอภาคกันและต้องเคารพความแตกต่าง
และบทบาทหน้าที่ของกันและกัน

2.5 ด้านการเคารพกติกา: ผู้วิจัยให้
นักศึกษาร่วมกันกำหนดกติกาการทำ
กิจกรรมกลุ่มเป็นข้อๆและใช้วิธีการสรุป
กติกาแบบเห็นพ้องต้องกันไปทีละข้อ โดยใช้
หลักการเสียงข้างมากที่คุ้มครองเสียงข้าง
น้อย (เสียงข้างน้อยเคารพเสียงข้างมากและ
ในขณะเดียวกัน เสียงข้างมากก็ให้ความ
เคารพเสียงข้างน้อยด้วย) นอกจากนี้ยังให้
นักศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาที่พบ

ในกิจกรรมการสำรวจภายในและภายนอก
มหาวิทยาลัยว่าเกิดจากการที่คนไม่เคารพ
กฎกติกาอย่างไร

2.6 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม:
ผู้วิจัยให้นักศึกษาร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุ
ของปัญหาที่พบจากการสำรวจพื้นที่ภายใน
และภายนอกมหาวิทยาลัยโดยมีเงื่อนไข คือ
นักศึกษาต้องวิเคราะห์ให้เจอว่าตัวนักศึกษา
เองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาหรือสาเหตุของ
ปัญหานั้นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์หาแนว
ทางการแก้ไขปัญหาเพื่อแสดงความ
รับผิดชอบต่อสังคมต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การทดสอบก่อนเรียน: ผู้วิจัยให้
นักศึกษาทำแบบวัดระดับความตระหนักใน
ความเป็นพลเมืองก่อนที่จะมีการเรียนการ
สอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐาน โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลในสัปดาห์ที่
2 ของการเรียนการสอน

2. การทดลอง: ผู้วิจัยนำแผนการ
สอนที่ออกแบบไว้มาใช้ในห้องเรียน โดยการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมการสำรวจ
ปัญหาชุมชนภายในมหาวิทยาลัย (สัปดาห์ที่
7 ของการเรียนการสอน) และกิจกรรมการ
สำรวจปัญหาชุมชนภายนอกมหาวิทยาลัย
(สัปดาห์ที่ 10 ของการเรียนการสอน) โดยให้
นักศึกษาแบ่งเป็นกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม ทั้งนี้ใน
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็น

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัญธัช วิกิตภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ฐานได้มีการสอดแทรกเนื้อหาความเป็น
พลเมือง 6 ด้าน ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

สำหรับปัญหาภายในมหาวิทยาลัยที่
นักศึกษาเลือกนำมาใช้เป็นฐานในการศึกษา
เช่น ปัญหาการทิ้งบุหรี่ในห้องน้ำชาย ปัญหา
เรื่องการไม่มีมารยาทในการซื้ออาหารในโรง
อาหารและปัญหาการทิ้งขยะทั้งในและนอก
ห้องเรียน ส่วนปัญหภายนอกมหาวิทยาลัยที่
นักศึกษาเลือกศึกษา เช่นปัญหาร้านขายเหล้า
บริเวณรอบหอพักและปัญหาอุบัติเหตุรถ
มอเตอร์ไซด์เฉี่ยวชนนักศึกษา

3. การทดสอบหลังเรียน: ผู้วิจัยให้
นักศึกษาทำแบบวัดระดับความตระหนักใน
ความเป็นพลเมืองภายหลังจากเสร็จสิ้น
กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
โดยเก็บข้อมูลนี้ในสัปดาห์ที่ 11 ของการ
เรียนการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย
ครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา ได้แก่
เพศและภูมิลำเนา วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิง
พรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ

2. การวิเคราะห์ระดับความตระ
หนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาใช้

สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ยและส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบ
ค่าเฉลี่ยของความตระหนักในความเป็น
พลเมืองของนักศึกษา ระหว่างก่อนและหลัง
เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐานใช้สถิติเชิงสรุปอ้างอิง คือ paired
t-test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลกับ
นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะนิเทศศาสตร์ปริทัศน์ พนม
ยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จำนวน 57
คน ที่ลงทะเบียนวิชา GE138 การศึกษาเพื่อ
สร้างพลเมือง ในกลุ่มเรียนที่ผู้วิจัยเป็น
ผู้รับผิดชอบสอนในภาคเรียนที่ 1/2555
สำหรับ ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา
ประกอบด้วยเพศชาย 31 คน และเพศหญิง
26 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 และ 45.6
ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่า นักศึกษาส่วน
ใหญ่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร และ
ปริมณฑล จำนวน 34 คน ส่วนภูมิลำเนา
ต่างจังหวัดมีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ
59.6 และ 40.4 ตามลำดับ สรุปได้ดังตาราง
ที่ 1

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัษฎัช วิทยาลัยภูมิประเทศ
 พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	31	54.4
หญิง	26	45.6
รวม	57	100.0
ภูมิลำเนา		
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	34	59.6
ต่างจังหวัด	23	40.4
รวม	57	100.0

2. การเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียน

จากการศึกษาระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานพบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมที่ 3.82 เมื่อพิจารณาระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองจำแนกตามรายด้าน พบว่านักศึกษามีระดับความตระหนักในด้านการเคารพกติกา/กฎหมายมากที่สุด ($\bar{x} = 3.96$) รองลงมา คือ ด้านการเคารพความแตกต่าง ($\bar{x} = 3.92$) ด้านการเคารพสิทธิของผู้อื่น ($\bar{x} = 3.85$) ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบต่อตนเอง ($\bar{x} = 3.83$) ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค ($\bar{x} = 3.80$) และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{x} = 3.55$)

ภายหลังการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พบว่า นักศึกษามี

ระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวมที่ 4.28 เมื่อจำแนกระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองรายด้าน พบว่านักศึกษามีระดับความตระหนักในด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย มากที่สุด ($\bar{x} = 4.35$) รองลงมา คือ ด้านการเคารพความเสมอภาค ($\bar{x} = 4.03$) ด้านการเคารพความแตกต่าง ($\bar{x} = 4.32$) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{x} = 4.29$) ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น ($\bar{x} = 4.24$) และด้านการพึ่งตนเองรับผิดชอบต่อตนเอง ($\bar{x} = 4.16$) จากการเปรียบเทียบระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาจำนวน 57 คน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนในภาพรวม พบว่าระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา ก่อนเรียนเท่ากับ 3.82 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.27 เมื่อผ่านการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานแล้ว นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองเท่ากับ 4.28 และมีส่วนเบี่ยงเบน

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัญธัช วิภักดิ์ภูมิประเทศ
 พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

มาตรฐานที่ 0.33 เมื่อเปรียบเทียบระดับความ
 ตระหนักในความเป็นพลเมืองในภาพรวม
 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ t-test
 พบว่า นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็น
 พลเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 นอกจากนี้
 เมื่อวิเคราะห์ระดับความตระหนักในความเป็น

พลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนเรียนและ
 หลังเรียนโดยพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับ
 ความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียน
 สูงกว่าก่อนเรียนในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างก่อนและหลังเรียน

ความตระหนักในความเป็นพลเมือง	\bar{x}	S.D.	t
1.ด้านการพึ่งตนเองและรับผิดชอบตนเอง			
ก่อนเรียน	3.83	0.44	4.93***
หลังเรียน	4.16	0.47	
2.ด้านการเคารพสิทธิผู้อื่น			
ก่อนเรียน	3.85	0.38	7.16***
หลังเรียน	4.24	0.42	
3.ด้านการเคารพความแตกต่าง			
ก่อนเรียน	3.92	0.29	7.76***
หลังเรียน	4.32	0.38	
4.ด้านการเคารพหลักความเสมอภาค			
ก่อนเรียน	3.80	0.42	8.64***
หลังเรียน	40.33	0.45	
5.ด้านการเคารพกติกา/กฎหมาย			
ก่อนเรียน	3.96	0.40	6.03***
หลังเรียน	4.35	0.48	
6.ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม			
ก่อนเรียน	3.55	0.38	10.71***
หลังเรียน	4.29	0.47	
รวม			
ก่อนเรียน	3.82	0.27	11.67***
หลังเรียน	4.28	0.33	

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัญธัช วิภัติภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

อภิปรายผล

จากการทดสอบสมมติฐาน “นักศึกษ
วิชาการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง มีระดับความ
ตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนด้วย
กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่า
ก่อนเรียน” พบว่านักศึกษามีระดับความ
ตระหนักในความเป็นพลเมืองทั้งในภาพรวม
และรายด้าน หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้
โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งเป็นไป
ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ถึงแม้ว่าระยะเวลาในการทดลองของ
แต่ละกิจกรรมจะค่อนข้างน้อย แต่การที่
นักศึกษามีความตระหนักในความเป็นพลเมือง
สูงขึ้นได้นั้น อาจเนื่องมาจากปัจจัยสนับสนุน
นั่นคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน
วิชานี้ได้มุ่งเน้นการปลูกฝังความเป็นพลเมือง
ให้แก่นักศึกษาโดยการให้นักศึกษาได้ฝึก
วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาสังคมไทยในแง่มุม
ต่างๆ ในหลายสัปดาห์นอกเหนือจากการลงมือ
ทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
ทั้งนี้ ความตระหนักในความเป็นพลเมืองของ
นักศึกษาที่สูงขึ้นนั้น สามารถอธิบายได้โดยใช้
แนวคิดของ Smith, et al. (2003) ที่อธิบายว่า
การที่คนถูกจัดให้อยู่ในสถานการณ์ที่ได้มีการ
ออกแบบไว้ ซึ่งในที่นี้หมายถึง กิจกรรมการ
เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชา GE138
การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง จะทำให้คนมี
ความตระหนักมากขึ้น เช่นเดียวกับแนวคิดของ
Good (1973) อ้างถึงใน เอกลักษณ์ ธนเจริญ

พิศาล, 2554) ที่กล่าวว่า การเกิดความตระ
หนักของนักศึกษานั้นเป็นผลมาจาก
กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process)
กล่าวคือ เมื่อนักศึกษาได้รับการกระตุ้นจากสิ่ง
เร้าหรือในที่นี้หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้
ปัญหาเป็นฐาน นักศึกษาจะเกิดการรับรู้
รวมถึงเข้าใจในสิ่งเร้านั้นและนำไปสู่การเรียนรู้
และความตระหนักในที่สุด

นอกจากนี้ความตระหนักในความเป็น
พลเมืองของนักศึกษาที่สูงขึ้นหลังจากการ
เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดังกล่าวนี้ เป็นไปตาม
หลักการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเป็น
พลเมือง (ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555:
65-66) ซึ่งมีฐานคิดที่ว่า การจะสร้างความเป็น
พลเมืองให้แก่แก่นักศึกษาได้นั้นจำเป็นต้องมีการ
จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้สอนเป็น
วิทยากรกระบวนการและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เพื่อให้
ผู้เรียนคิดและพัฒนาตนเองให้มีคุณสมบัติ
ความเป็นพลเมืองด้วยตนเองหรือกล่าวได้ว่า
การพัฒนาให้นักศึกษาให้มีความเป็นพลเมืองใน
ข้อต่างๆ นั้นไม่ได้เกิดจากการฟังบรรยายหาก
ต้องใช้กิจกรรมเป็นตัวช่วยนั่นเอง

การที่กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐานมีส่วนสำคัญที่ทำให้ให้นักศึกษาเกิดความ
ตระหนักในความเป็นพลเมืองสูงขึ้นได้ ยัง
สามารถอธิบายได้โดยใช้แนวคิดของทิสนา
แชมมณี (2548) กล่าวคือ ปัญหาสามารถ
กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดภาวะสงสัยและความ
ต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อขจัดความ

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัษฎัช วิกิตภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

สงสัยดังกล่าว การให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาจริง หรือสถานการณ์ปัญหาต่างๆและร่วมกันคิดหาทางแก้ปัญหาต่างๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ที่มีความหมายและสามารถพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆอันเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) โดยให้นักศึกษาลงชุมชนทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยและให้ประมวลความรู้ตามสาขาวิชาที่ได้เรียนมา นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีแก้ไขจะช่วยทำให้นักศึกษาเกิดความ รับผิดชอบต่อสังคมและการเป็น “พลเมือง” หรือกล่าวได้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองนั้นเกิดจาก “การคิด” มากกว่า “ความรู้” นั่นเอง (คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองดี, 2554)

โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยนี้มีความ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ดังเห็นได้จาก งานวิจัยของ Kahne & Sporte (2008) และ Hahn (2010) ที่พบว่า นักเรียนที่ถูกกระตุ้น ให้คิดและอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นสาธารณะ ส่งผลให้นักเรียนมีระดับความตระหนักใน หน้าที่พลเมืองสูงกว่านักเรียนที่ผ่านการเรียน การสอนแบบปกติ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ ภัทรจินดา (2554) ที่พบว่านักศึกษาที่ ผ่านการเรียนรู้สภาพปัญหาจริงของสังคมทำให้นักศึกษาที่มีความตั้งใจและเกิดความรับผิดชอบต่อ ที่จะแก้ปัญหาให้กับชุมชนที่ศึกษาอยู่และยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของสายใจ ชูช่วย (2550) กล่าวคือ การสอนแบบแก้ปัญหาทำให้นักเรียน มีทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่ได้จาก ผลการวิจัยครั้งนี้ คือ ระดับความตระหนักใน ความเป็นพลเมืองด้าน “ความรับผิดชอบต่อ สังคม” เป็นด้านที่นักศึกษามีความแตกต่าง ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนมากที่สุดใน 6 ด้าน กล่าวคือก่อนเรียนมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมเท่ากับ 3.55 ในขณะที่หลังเรียน มีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นเป็น 4.29 หรือมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันระหว่างก่อน เรียน และ หลังเรียนที่ 0.74 ทั้งนี้ อาจ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐานเป็นการสร้างกระบวนการ เชื่อมโยงความคิดให้นักศึกษาเห็นว่า ทุกคน เป็นส่วนหนึ่งของปัญหา การแก้ปัญหาจึงต้อง เริ่มที่ตัวผู้เรียน ซึ่งเป็นการให้ผู้เรียนได้ วิเคราะห์ปัญหา ตระหนักถึงสาเหตุของปัญหา ที่เกิดขึ้นและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ ตนเอง ซึ่งเป็นไปตามหลักการสร้างความเป็น พลเมืองของคณะอนุกรรมการกนป.ด้านพัฒนา การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี (2554) ที่อธิบายว่า ผู้สอนควรพัฒนาการสอนในรูปแบบ “กิจกรรม” หรือการเรียนการสอนผ่าน “กระบวนการคิด วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ” เพื่อให้ ผู้เรียนได้เห็นความเชื่อมโยงที่มีนัยสำคัญว่า เราทุกคนต่างเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและการ คลี่คลายแก้ไขปัญหา

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง รัษฎัช วิทยุภูมิภาค
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานพร้อมกับการสอดแทรกเนื้อหาความเป็นพลเมือง ได้มีส่วนส่งผลให้นักศึกษามีระดับความตระหนักในความเป็นพลเมืองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ผู้สอนควรทำหน้าที่เป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยแนะนำให้นักศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

สังคม ซึ่งมีเงื่อนไขว่านักศึกษาต้องวิเคราะห์ให้พบว่าตัวนักศึกษาเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและสาเหตุของปัญหานั้นอย่างไรทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเป็นพลเมืองโดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัย โดยนำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไปทดลองใช้กับนักศึกษา คณะอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษาระหว่างคณะ

เอกสารอ้างอิง

- คณะอนุกรรมการ กนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี. (2554). *ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.2553-2561*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายด้านพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทิตินา แคมมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: Civic Education*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และสุภาพ ฉัตรภรณ์. (2549). *การออกแบบการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มณีรัตน์ ภัทรจินดา. (2554). “ผลการศึกษาใช้รูปแบบโครงการพัฒนาชุมชนในวิชาพันธะทางสังคมของพลเมืองในนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ ชั้นปีที่ 2”. *วารสารศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4 (3), 48-53.

ผลของการใช้กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาการศึกษาเพื่อสร้าง ทัศนคติ ทัศนคติภูมิประเทศ
พลเมืองที่มีต่อความตระหนักในความเป็นพลเมืองของนักศึกษา

สายใจ ชูช่วย. (2550). “ผลของการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา เรื่องหน้าที่พลเมืองตามวิถี
ประชาธิปไตย ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 1 โรงเรียนเดชะปัตตนยานุกูล จังหวัดปัตตานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล. (2554). “ความตระหนักและการยอมรับการนำระบบการจัดการ
สิ่งแวดล้อม (ISO) มาใช้ในองค์การภาครัฐ: ศึกษากรณีสำนักงานนโยบายและแผนพัฒนา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.

Hahn, C. L. (2010). Comparative civic education research: What we know and what we
need to know. *Citizenship Teaching and Learning*, 6(1), 5-23.

Johnson, B. & Christensen, L. (2012). *Educational Research: Quantitative,
Qualitative, and Mixed Approaches* (4th Edition). Thousand Oaks, CA: SAGE.

Kahne, J. & Sporte, S. (2008). “Developing citizens: the impact of civic learning
opportunities on students’ commitment to civic participation.” *American
Educational Research Journal*, 20 (10), 1–29.

Smith, E. E., et al. (2003). *Atkinson and Hilgard's Introduction to Psychology*.
Belmont, CA: Thomson/Wadsworth.

Dr. Thuntuch Viphatphumiprathes received his Ph.D. in Population Education from Mahidol University. He is currently working at the Department of General Education, Faculty of Arts, Dhurakij Pundit University. His recent research focuses on civic education and citizenship.